

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polski

Poznań, dnia 9 lipca 2024 r.

Pan Donald Tusk
Prezes Rady Ministrów
Warszawa
e-mail
'bprm@kprm.gov.pl';
'kancelaria@kprm.gov.pl'

Szanowny Panie Premierze,

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej (ZGWRP) z dużym zaniepokojeniem obserwuje postępujący proces uszczuplania finansów gminnych jednostek samorządu terytorialnego (JST). Ustawowe rozróżnienie zadań własnych i zleconych jest odbiciem samorządnej podmiotowości jednostek samorządu terytorialnego oraz działalności powierzonej z zakresu administracji rządowej. Przy wykonywaniu zadań własnych, jak i zleconych gminy działają w ramach i na podstawie ustaw regulujących wewnętrzną funkcję państwa i w tym rozumieniu wykonywanie obydwu rodzajów zadań są częścią działalności państwa. Własne sprawy samorządu terytorialnego są teoretyczną podstawą, na której buduje się konstrukcję gminy. Natomiast zadania zlecone z zakresu administracji rządowej pochodzą od innego podmiotu administracji, jakim jest państwo. ZGWRP wskazuje jednoznacznie na aspekt, że samorząd Gminny wykonuje te zadania po zapewnieniu środków finansowych przez administrację rządową.

Art. 166 ust. 2 Konstytucji stanowi, że jeżeli wynika to z uzasadnionych potrzeb państwa, ustawa może zlecić jednostkom samorządu terytorialnego wykonywanie innych zadań publicznych. Ustawa określa tryb przekazywania i sposób wykonywania zadań zleconych. Przepisy Konstytucji w sposób wyraźny odróżniają „inne zadania” (zlecone) od zadań własnych. Zarówno zadania zlecone, jak i własne tworzą kategorię zadań publicznych. W myśl art. 163 Konstytucji samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych. Ustawy tworzące kategorię zadań zleconych powinny zawierać uzasadnienie potrzeby zlecenia ich samorządowi oraz definiować „uzasadnione potrzeby państwa”. Zadania zlecone, to zadania, które państwo powierza samorządowi, ze względów pragmatycznych w drodze ustawy i traktuje je jako zadania państwowe z określonymi tego konsekwencjami zapewniając finansowanie.

Ustawowe nałożenie na gminę zadań z zakresu administracji rządowej nie powoduje ich asymilacji do zadań własnych, co wynika z przyjętej zarówno przez Konstytucję, jak i ustawy koncepcji dualizmu zadaniowego samorządu terytorialnego.

Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej są przedmiotem coraz większych sporów i kontrowersji. W przepisach nigdy nie ustalono metod kalkulacji kosztów obsługi zadań zleconych, nie powstały standardy wykonywania usług publicznych. Przez to są one niedofinansowane, co prowadzi do spraw sądowych, w których samorzady próbują dochodzić swoich roszczeń z tytułu niedoszacowania kosztów realizacji zadań zleconych. Realne dane wskazują, że gminy nie są w stanie realizować zadań w całości jedynie z otrzymanej dotacji dla przykładu zadania zlecone z zakresu USC i ewidencji ludności niedofinansowane nie dofinansowane są w 50%.

Najwyższa Izba Kontroli w bieżącym roku w wystąpieniu pokontrolnym po raz kolejny poruszyła problem niedofinansowania zadań zleconych. Podczas kontroli stwierdzono, iż nieakceptowalnym jest używanie dochodów własnych samorządów celem realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Jak wynika z analizy NIK w latach 2018-2023 polskie samorzady przeznaczyły z własnych środków kwotę 4,3 mld na realizację zadań zleconych. Kwota ta wynika z niewłaściwego ustalenia cen jednostkowych usług świadczonych przez samorząd przy całkowitym pominięciu realnych kosztów realizacji tych zadań. ZGWRP wskazuje na problem dotyczący realistyczności budżetów poszczególnych gmin, gdy faktem staje się konieczność planowania wydatków na zadania zlecone w kwocie przewyższającej otrzymane dotacje.

Mając powyższe na uwadze wskazujemy jednoznacznie, że brak regulacji w zakresie właściwej wyceny zadań zleconych doprowadzi do obniżenia jakości świadczonych przez samorzady gminne usług, co godzi wprost w podstawy samorządności gminnej - powodując wypaczenie jej idei. Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej deklaruje jednocześnie podjęcie wspólnych wysiłków, celem dokonania regulacji prawnych, przywracających adekwatność finansową w obszarze zadań zleconych.

Z poważaniem

Przewodniczący Zarządu
Związku Gmin Wiejskich
Rzeczypospolitej Polskiej

Stanisław Jastrzębski